

ՕՐԳԱՆԱԿԱՆ ՄԹԵՐՔՆԵՐ ՍՏԱՆԱԼՈՒ ՍԵՐՏԻՖԻԿԱՏԱՑՄԱՆ
ՊԱՀԱՆՁՆԵՐԻ ԲԱՑԱՀԱՅՏՈՒՄ

ՕՐԳԱՆԱԿԱՆ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Օրգանական գյուղատնտեսությունը, ելնելով բնապահպանական, սոցիալական և տնտեսական տեսանկյունից, մի համակարգ է, որը նպատակաուղղված է բարելավել և խրախուսել գյուղատնտեսական արտադրանքը: Այս համակարգը հողի բարելավումը դիտարկում է որպես հիմնական առանցք որակյալ մթերքների արտադրության գործում: Գյուղատնտեսական արտադրության այս ձևը ձգտում է օպտիմալացնել գյուղատնտեսությունը և շրջակա միջավայրի պահպանությունը բոլոր տեսանկյուններից: Եթե էկոլոգիապես մաքուր արտադրանքի մեջ չի բացառվում քիմիական և սինթետիկ միջոցների օգտագործումը, ապա կարևոր է նաև բույսերի մեջ ծանր մետաղների, նիտրատների և այլ նյութերի որոնք շատ վտանգավոր ազդեցություն ունեն օրգանիզմի վրա:

Այս համակարգում չեն կիրառվում թունավոր նյութեր, կայուն պեստիցիդներ, ինչպես նաև քիմիական պարարտանյութեր,

իսկ օրգանական սննդամթերքի մեջ բացակայում են արհեստական նյութերը և ճառագայթումը:

Օրգանական գյուղատնտեսությունը հետևում է 2002թ.-ին Օրգանական գյուղատնտեսության զարգացման միջազգային դաշնության (IFOAM) ընդունած, համընդհանուր ճանաչում ստացած և հաստատված այն սկզբունքներին, որոնք ուղղված են սոցիալ-տնտեսական, աշխարհագրական, էթնիկական և մշակութային խնդիրների բարելավմանը:

Օրգանական գյուղատնտեսությունն առաջարկում է այնպիսի մեթոդներ, որոնց շնորհիվ, քիչ ներդրումներ կատարելով, հնարավոր կլինի իրականացնել կենսունակ գյուղատնտեսական ապրանքների արտադրություն: Օրգանական գյուղատնտեսությունն արտադրության վարման էկոհամակարգ է, որը խթանում է կենսաբազմազանությունն, ակտիվացնում կենսաբանական փուլերը և հողի կենսաբանական գործունեությունը:

Օրգանական գյուղատնտեսությունում մարդն աշխատում է, օգտագործում բնական ռեսուրսներ՝ հարմարվելով բնական երևույթներին: Այստեղ խստիվ արգելվում է արհեստական միջամտությունը բնական երևույթներին, բացառվում է գենետիկորեն վերափոխված տարրերի օգտագործումը, ապահովվում է ստանդարտների բարձր մակարդակ, իսկ արտաքին ներդրումների մակարդակը հասնում է նվազագույնի:

Օրգանական գյուղատնտեսության դեպքում բացառվում են հանքային պարարտանյութերի և պեստիցիդների օգտագործումը. հանքային պարարտանյութերի փոխարեն օգտագործում են օրգանական պարարտանյութեր՝ գոմաղբ, կոմպոստ, կենսահումուս, մոխիր, տորֆ, ինչպես նաև

կատարվում է կանաչ պարարտացում: Մոլիբդենի դեմ պայքարում են հիմնականում ցանքաշրջանառությունների և ագրոտեխնիկական այլ միջոցառումների միջոցով, իսկ վնասատուներից և հիվանդություններից բույսերը պաշտպանում են կենսաբանական մեթոդներով:

Աշխարհում օրգանական գյուղատնտեսության մասին սկսել են խոսել 20-րդ դարի 60-ական թվականներին, իսկ ՀՀ-ում՝ 90-ականներին: Բնության նկատմամբ մարդու ոչ հոգատար վերաբերմունքը խախտում է էկոլոգիական հավասարակշռությունը, որը մեծ աղետ է հանդիսանում համայն մարդկության համար: Բնության յուրաքանչյուր միավոր (հող, օդ, ջուր, բույս, միջատ, կենդանի, մարդ և այլն) մի շղթա է: Եթե այդ շղթայի մի օղակը հիվանդ է, ապա ինքնաբերաբար հիվանդ է ամբողջ շղթան:

Ավանդական գյուղատնտեսություն

Ավանդական գյուղատնտեսությունում մարդիկ արհեստականորեն ազդում են բնության երևույթների վրա, որն էլ հաճախ պատճառ է հանդիսանում անցանկալի փոփոխությունների: Այստեղ հարկ է նշել գենետիկորեն ձևավորված մթերքների արտադրությունը: Ավանդական գյուղատնտեսության դեպքում անհրաժեշտ են արտաքին ներդրումների և արտադրանքի ցածր մակարդակ: Գերակշռում են բարձր բերքատվություն և արտադրողականության աճ՝ մեծ ներդրումների շնորհիվ: Շրջակա միջավայրի խնդիրները գրեթե անտեսվում են, տեղի է

ունենում հողի և բնական այլ ռեսուրսների դեգրատացիա: Մարդկանց, կենդանիների և բույսերի առողջության համար ռիսկի աստիճանը բարձր է: Ագրոէկոհամակարգը կարգավորում է արհեստականորեն և դառնում անհավասարակշիռ: Ագրոհամակարգում սակավ է ծառերի, թփերի և այլ բուսատեսակների թիվը, ցածր է հողի կենսաբանական ակտիվությունը, թերի է նիտրատների և նիտրիտների օգտագործման վերահսկումը, արտաքին ազդակների շնորհիվ բարձրանում է հողի բերրիությունը:

Բույսերի հիվանդությունների, վնասատուների և մոլախոտերի դեմ պայքարն իրականացվում է քիմիական եղանակով, օգտագործվում են հանքային պարարտանյութեր, իսկ մթերքներում մեծանում է պեստիցիդների հայտնվելու հավանականությունը: Գոմաղբը

տարանջատվում է գյուղօգտագործման հողատարածքներից՝ որպես վառելիք օգտագործելու նպատակով: Պահածոյացված մթերքներ պահպանելու համար օգտագործվում են քիմիական նյութեր:

ՕՐԳԱՆԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՍԵՐՏԻՖԻԿԱՑՄԱՆ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐԸ

Օրգանական արտադրանքը վաճառելու կամ արտահանելու համար պետք է այն անպայման սերտիֆիկատ ունենա: Սերտիֆիկատը գնորդին հնարավորություն է տալիս

արտահանող կամ ներկրող պետությանը վստահ լինել, որ մթերքը արտադրվել է օրգանական գյուղատնտեսության ստանդարտի պահանջներին համապատասխան, այսինքն՝ եթե մթերքի վրա կա սերտիֆիկացիոն մարմնի լոգոն կամ մթերքն ունի սերտիֆիկատ՝ այն համարվում է օրգանական: Օրգանական գյուղատնտեսության մեջ սերտիֆիկացումը համարվում է խիստ կարևոր գործընթաց, քանի որ առանց վերջինիս առկայության արտադրողն իրավունք չունի մթերքը վաճառել կամ ներկայացնել որպես օրգանիկ, բացի այդ գնորդը կարող է հեշտությամբ խաբվել և օրգանականի անվան տակ հավելյալ գնով գնել ինտենսիվ մեթոդներով աճեցրած մթերք:

Սերտիֆիկացման գործընթացն սկսվում է այն ժամանակ, երբ ֆերմերը դիմում է սերտիֆիկացիոն մարմին և ցանկություն հայտնում զբաղվել օրգանական գյուղատնտեսությամբ: Օրգանական արտադրության նկարագրությունը հանդիսանում է օրգանական սերտիֆիկացման հիմնական պահանջը, այդ իսկ պատճառով էլ ֆերմերը պետք է ներկայացնի սերտիֆիկացվող մարմնի կողմից տրամադրված ձևերով՝ կցելով քարտեզներ հողի սեփականության կամ վարձակալության և այլ պահանջվող լրացուցիչ տեղեկատվություններ:

Փաստաթղթերի և հայտի դրական գնահատումից հետո նշանակվում է առաջին ստուգայցի ժամկետ, որի ընթացքում գնահատվում է հայտատուի ստանդարտին և օրգանական տնտեսության կառավարման ծրագրին համապատասխանությունը: Ստուգման դրական արդյունքի դեպքում կնքվում է պայմանագիր՝ հայտատուի և

սերտիֆիկացնող մարմնի միջև: Նախքան օրգանական արտադրության սերտիֆիկատ հանձնելը՝ ֆերմերին տրվում է օրգանական արտադրության անցումային փուլի սերտիֆիկատ: Անցումային փուլի սերտիֆիկատը տրվում է 12 ամիսից ոչ շուտ, հայտը ներկայացնելուց հետո: Անցումային փուլի տևողությունը կախված է, թե ինչ է մշակվում. օրինակ՝ միամյա և երկամյա մշակաբույսերի դեպքում այն 24 ամիս է, իսկ բազմամյա մշակաբույսերի դեպքում՝ 36 ամիս, մեղվապահության դեպքում՝ 12 ամիս, իսկ անասնապահության դեպքում անցումային փուլը կապված է արոտավայրերի անցումային շրջանի հետ:

Սերտիֆիկացիոն մարմինը կատարում է հետևյալ ստուգայցերը.

➡ 1) *անցումային փուլի ստուգայցեր*

➡ 2) *տարեկան ստուգայցեր*

➡ 3) *ոչ պլանային ստուգայցեր*

Տարեկան ստուգայցերը կատարվում են ամեն տարի, ինչպես անցումային շրջանում, այնպես էլ օրգանական սերտիֆիկատ շնորհելուց հետո: Ոչ պլանային ստուգայցերը կատարվում են, երբ տնտեսությունում հայտնաբերվում են անհամապատասխանություններ, և իրականացվում են շտկման գործողություններ:

Ստանդարտի համաձայն առաջին օրգանական սերտիֆիկատը միամյա և երկամյա մշակաբույսերի դեպքում տրվում է 24 ամիս ստանդարտի պահանջները պահպանելուց հետո ցանած մշակաբույսերի բերքի համար, բազմամյաների դեպքում՝ 36 ամիս, իսկ մեղվապահության դեպքում՝ 12 ամիս:

Սերտիֆիկացման գործընթացը վճարովի է. գումարի չափը կախված է ինսպեկցիայի տևողությունից, սերտիֆիկացնող մարմնի նկատմամբ տնտեսության հեռավորությունից և այլն:

ՕՐԳԱՆԱԿԱՆ ՄԹԵՐՔՆԵՐԻ ՀԱՎԱՍՏԱԳՐՈՒՄ

Օրգանական հավաստագրումը օրգանական սննդամթերք կամ այլ օրգանական գյուղատնտեսական մթերքներ արտադրող ֆերմայի կամ հիմնարկության հավաստագրման

գործընթացն է: Ընդհանրապես յուրաքանչյուր բիզնես, որը մասնակցում է կամ զբաղվում է օրգանական սերմնաբուծությամբ, մանրածախ առևտրով, որն օգտագործում է օրգանական մթերք, կարող է ստանալ հավաստագրում:

Հավաստագրման պահանջները կախված են տվյալ երկրի ներկայացված արտադրման չափանիշների քանակից, որն իր մեջ ներառում է օրգանական մթերքի աճեցում, պահպանում, վերամշակում կամ փաթեթավորում:

Հիմնական պահանջներն են՝

Չի թույլատրվում պարարտացնել հողը, կենդանիների կերակուրը հավելել կեղտաջրերի և արդյունաբերական ջրերի նստվածքների էլեմենտներով

Օրգանական ֆերման պարտավոր է խուսափել արհեստական քիմիական նյութերից, որոնք ներառված են «Թույլատրելի և արգելված նյութերի ազգային ցուցակում», ինչպիսիք են օրինակ՝ թունաքիմիկատները, հակաբիոտիկները, գենետիկորեն ձևափոխված օրգանիզմները և իոնիզացնող ճառագայթման ենթարկված հավելումները

Հիմնականում անհրաժեշտ է օգտագործել գյուղատնտեսական այն հողերը, որոնք ամենաքիչը երեք տարի զերծ են մնացել արհեստական թունաքիմիկատներից

Պարտադիր է արտադրության և իրացման մասին տեղեկությունների մանրամասն գրավոր գրանցում

Պարտադիր է օրգանական և հավաստագրում չունեցող մթերքների պահպանման ֆիզիկական տարանջատման ապահովում

Ընկերությունը պարտադիր ենթարկվում է պարբերական ստուգման

Շատ երկրներում օրգանական մթերքի հավաստագրումը գտնվում է պետական վերահսկողության տակ, և «օրգանական» տերմինի օգտագործումն առևտրային նպատակով օրենքով սահմանափակ է: Հավաստագրում ստացած օրգանական մթերք արտադրող հիմնարկությունը և սովորական, առանց հավաստագրման ընկերությունը գործում են նույն օրենսդրական դաշտում:

Օրինակ՝ ԱՄՆ-ի դաշնային «օրգանական» օրենսդրությունը սահմանում է 3 օրգանական մակարդակ: Այն ապրանքները, որոնք ամբողջությամբ պատրաստված են հավաստագրում ստացած օրգանական բաղադրիչներով և մեթոդներով, կարող են որակվել որպես «100% օրգանական»: Երկրորդ մակարդակի օրգանական ապրանքները, որոնք պատրաստված են 95% օրգանական բաղադրիչներից, նույնպես կարող են որակվել որպես «օրգանական»: Իսկ երրորդ մակարդակում բնութագրվում են այն ապրանքները, որոնք պարունակում են 70%-ից ոչ պակաս օրգանական բաղադրիչներ. այս տիպի մթերքներն որակվում են որպես «պատրաստված օրգանական բաղադրիչներից»: Իսկ այն մթերքը, որը պարունակում է 70%-ից պակաս օրգանական բաղադրիչ, չի թույլատրվում գովազդել կամ որակել որպես օրգանական, սակայն ընկերությունը, որն արտադրում է նման մթերք, կարող է նշել օրգանական բաղադրիչների պարունակությունը ապրանքի պիտակի վրա:

ՕՐԳԱՆԱԿԱՆ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԹԵՐՔՆԵՐ

Մեր օրերում լայն տարածում են ստացել գենետիկորեն մոդիֆիկացված օրգանիզմներ պարունակող մթերքները, այդ իսկ պատճառով անհրաժեշտ է հատուկ ուշադրություն դարձնել օրգանական ծագում ունեցող մթերքների արտահանման և ներկրման վրա:

Հարկ է նշել, որ գիտնականներն արդեն լուրջ ռիսկի գնի մեջ ներկառուցել են արկտիկական ձկան՝ կարմրալայի գենը, որի շնորհիվ լուրջ երկար ժամանակ պահպանում է իր ապրանքային տեսքը:

Ներկայումս ստեղծվել է ԳՄՕ բույսերի ավելի քան 120 տեսակ, ինչպիսիք են՝ սոյան, եգիպտացորենը, բրինձը, դդմիկը, վարունգը, լոլիկը, ցորենը, կարտոֆիլը, բամբակը, շաքարի ճակնդեղը և այլն:

ՀՀ օրենսդրության համաձայն՝

1. Ներմուծվող օրգանական գյուղատնտեսական՝

ա. արտադրանքը պետք է ուղեկցվի արտահանող երկրի իրավասու մարմնի տրամադրած սերտիֆիկատով և պարունակի Հայաստանի Հանրապետության կառավարության

հաստատած ներմուծվող օրգանական գյուղատնտեսական սննդամթերքն ուղեկցող օրգանական սերտիֆիկատի ձևով սահմանված ամբողջ տեղեկատվությունը

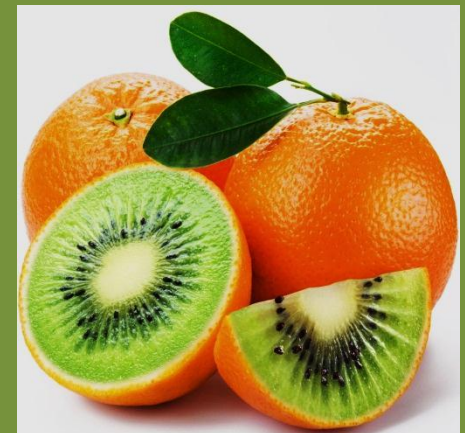
բ. սննդամթերքը, դեղաբույսերը, տեխնիկական, կերային և ուտելի բույսերը պետք է պիտակավորված լինեն Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությանը, միջպետական համաձայնագրերին, իսկ դրանց բացակայության դեպքում՝ միջազգային կամ միջպետական ընդունված պահանջներին և նորմերին համապատասխան

գ. ներմուծողը (մատակարարը) օրգանական սերտիֆիկատի բնօրինակը պետք է պահպանի առնվազն 2 տարի

2. եթե ներմուծվող օրգանական գյուղատնտեսական մթերքը համաձայն «Բուսասանիտարիայի մասին» ու «Անասնաբուժության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքների ենթարկվել է կարանտին այնպիսի միջոցառումներ, որոնք համատեղելի չեն օրգանական գյուղատնտեսական սննդամթերքին ներկայացվող պահանջներին, ապա ներմուծվող խմբաքանակը կորցնում է օրգանական գյուղատնտեսական սննդամթերք համարվելու կարգավիճակը

3. ներմուծվող օրգանական գյուղատնտեսական արտադրանքի վերաբերյալ լիազոր մարմինն իրավասու է՝

ա. պահանջելու տեղեկատվություն այն նյութերի, միջոցների և մեթոդների մասին, որոնք կիրառվել են արտահանող երկրում, եթե բացակայում են սույն հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված փաստաթղթերը

բ. սպառողների շրջանում մոլորության բացառման նպատակով պահանջելու, որ արտահանող երկրում օրգանական գյուղատնտեսական սննդամթերքը, դեղաբույսերը և ուտելի բույսերը մականշվեն և պիտակավորվեն Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով:

Վերը նշված 1-ին և 2-րդ մասի դրույթները չեն տարածվում «տարանցիկ փոխադրում», «ներմուծում մաքսային պահեստ» և «ներմուծում ազատ մաքսային պահեստ» Հայաստանի Հանրապետության մաքսային օրենսգրքով սահմանված մաքսային ռեժիմներով Հայաստանի Հանրապետություն ներմուծվող օրգանական գյուղատնտեսական սննդամթերքի խմբաքանակների վրա:

Հայաստանի Հանրապետությունից արտահանվող օրգանական գյուղատնտեսական արտադրանքը պետք է համապատասխանի ներմուծվող երկրի օրենսդրությամբ սահմանված նորմերին, իսկ դրանց բացակայության դեպքում՝ համապատասխանի միջազգային կամ միջպետական ստանդարտներին և նորմերին:

ԳԵՆԵՏԻԿՈՐԵՆ ՍՈՂԻՖԻԿԱՑՎԱԾ ՕՐԳԱՆԻԶՄՆԵՐ

Գենետիկորեն ձևավորված օրգանիզմ (ԳԶՕ) կամ գենետիկորեն մոդիֆիկացված օրգանիզմ (ԳՄՕ) ասելով՝

հասկանում ենք օրգանիզմ, որի գենոտիպն արհեստականորեն փոփոխվել է գենային ինժեներիայի մեթոդներով: Այս եզրույթը հիմնականում կիրառվում է բույսերի, կենդանիների և միկրոօրգանիզմների համար:

Գենային փոփոխությունները կատարվում են գիտական և տնտեսական նպատակներից ելնելով: Ի տարբերություն բնական կամ արհեստական մուտացիաների ժամանակ առաջացող պատահական փոփոխությունների՝ գենային ձևափոխումն ունի

խիստ նպատակային ուղղվածություն:

Գենետիկորեն ձևավորված օրգանիզմներում առկա է օտար գեն, այսինքն՝ գիտնականները վերցրել են կենդանի արարածի գեն՝ փոխպատվաստելով մեկ այլ օրգանիզմ: Վառ օրինակ է համարվում ձկան գենով լոլիկները, որի դեպքում գիտնականները ներս են թափանցել օրգանիզմների բնական միջավայր և ձևափոխել դրանք՝ խախտելով կյանքի բնականոն ընթացքը: ԳԶՕ-ի առաջացման առաջին պատճառը մոլորակի վրա մարդկանց թվաքանակի զգալի աճն է հանդիսանում: ԳԶՕ-ի օգնությամբ գիտնականները փորձել են հաղթահարել սովի խնդիրը մարդկանց համար, օրինակ՝ կարտոֆիլի մեջ ներդրել են կարիճի և կոլորադյան բզեզի գեն,

որպեսզի այլ միջատներ չվնասեն կարտոֆիլը: Լոլիկի և ելակի մեջ ներդրել են կամֆալայի գեն՝ ցրտից պաշտպանվելու համար:

ԳԶՕ-ի առաջացման մեկ այլ պատճառը հսկայական շահույթն է: Տրանսգենը չի կարող վնասել մարդուն, քանի որ այսպիսի գենը չի կարող միայնակ ինտեգրվել մարդու գենետիկ կոդի մեջ: Սակայն, անցնելով իր ճանապարհն օրգանիզմի մեջ, այն արհեստականորեն սպիտակուցների սինթեզ է առաջացնում, որն ամենաքիչը կարող է ալերգիայի առաջացմանը հանգեցնել, ինչպես նաև նկատվում է դիմադրողականության անկում և նյութափոխանակության խանգարում: Գենետիկորեն ձևափոխված մթերքները կարող են աղիներում մուտացիայի ենթարկվելով քաղցկեղ առաջացնել:

Ռուս գիտնականները կենդանիների վրա իրականացրել են անկախ հետաքննություն՝ կերակրելով ԳԶՕ պարունակող կերով: Փորձերի արդյունքում պարզվել է, որ կենդանիների մեծ մասը չի կարող սերունդ ունենալ, ինչպես նաև վերջիններիս մոտ հայտնաբերվել է ուռուցք: Գենետիկորեն մոդիֆիկացված մթերքների հաճախակի օգտագործման հետևանքով կենդանիները, որոնք ծնվել են, ունեցել են մուտացիաներ՝ զրկվելով սերունդ թողնելու հնարավորությունից:

Ի՞նչ է նշանակում օրգանական սննդամթերք

Օրգանական սննդամթերք ասելով հասկանում ենք այն մթերքը, որն արտադրվում է այնպիսի ժամանակակից մեթոդներով, որոնք չեն պարունակում որևէ արհեստական նյութեր, ինչպիսիք են օրինակ՝ սինթետիկ թունաքիմիկատները, քիմիական պարարտանյութերը կամ գենետիկորեն ձևավորված օրգանիզմները, և չեն ենթարկվում ճառագայթման: Իսկ կենդանիները, որոնք ապահովում են մսի, ձվի և կաթնամթերքի պաշարները չեն ստանում հակաբիոտիկներ կամ աճի հորմոններ:

Գյուղատնտեսական տեսանկյունից ելնելով՝ մարդկության պատմության զգալի մասը կարելի է համարել օրգանական, քանի որ միայն 20-րդ դարում առաջին արհեստական թունաքիմիկատները ներթափանցեցին գյուղատնտեսական շուկա: Ի պատասխան գյուղատնտեսության արդյունաբերացման՝ 1940թ.-ին առաջ է գալիս «օրգանական» շարժումը՝ Կանաչ Հեղափոխություն անվան տակ:

Օրգանական մթերքների արժեքը

Օրգանական մթերքը միշտ չէ, որ թանկ է, և դա կարելի է բացատրել մի շարք գործոններով: Այնպիսի մթերքներ, ինչպիսիք են սուրճը, հացը կամ նույնիսկ համբուրգերը կարել է ավելի էժան լինել կամ ունենալ նույն գինը, ինչ նրանց ավանդական

փոխարինողները: Եվ միայն այն ժամանակ, երբ օրգանական մթերքի պահանջարկը մեծանա, ապա նրա արժեքը համապատասխանաբար կիջնի:

Օրգանական մթերքի գնի վրա հիմնականում ազդում են հետևյալ գործոնները՝

1. Ֆերման, որն զբաղվում է օրգանական սննդամթերքի արտադրությամբ, ի տարբերություն սովորական ֆերմայի, պետական բյուջեից չի ստանում սուբսիդիաներ: Եվ դա իրականում տալիս է հնարավորություն՝ տեսնել մթերքի իրական արժեքը:

2. Ավանդական մթերքի գինը չի արտացոլում վերջինիս էկոլոգիական մաքրման արժեքը, վճարում են մի բանի համար, որն իրականում գոյություն չունի:

3. Օրգանական գյուղատնտեսությունը պահանջում է մեծ թվով աշխատուժ և աշխատանքի ինտենսիվ վերահսկում:

4. Օրգանական գյուղատնտեսությունը կամ ֆերման իր չափերով ավելի փոքր է, քան սովորական ֆերման և դա է պատճառը, որ նա չի կարողանում տնտեսել ի հաշիվ ծավալային արտադրության և նվազեցնել մթերքի արժեքը:

Նվազագույն քանակով թունաքիմիկաներ պարունակող մթերքներ

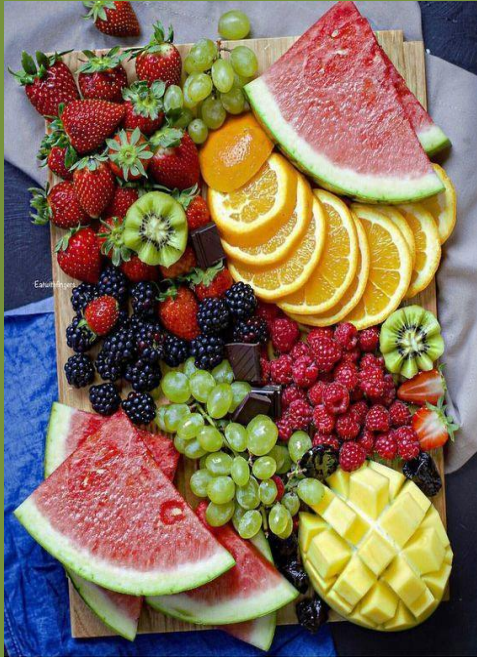
Ամերիկյան անկախ հասարակական կազմակերպություն Environmental Working Group-ը (EWG) հրապարակել է ցուցակ, որում ընդգրկել է 53 տեսակի բանջարեղեն և մրգեր, որոնք կուտակում են առավելագույն և նվազագույն քանակությամբ թունաքիմիկատներ: Ուսումնասիրությունների հիմքում ընկած են 43 հազ. լաբորատոր փորձերի տվյալներ:

Հետազոտողները պնդում են, որ միրգը և բանջարեղենն անիմաստ է մաքրել կեղևից կամ լվանալ, քանի որ ժամանակակից ֆերմերները թունաքիմիկատներով պարարտացնում են հողն՝ ամբողջությամբ ախտոտելով պտուղը: Այս խնդիրներից զերծ մնալու համար անհրաժեշտ է գնել օրգանական մաքուր մթերք կամ օգտվել հետևյալ ցանկից.

Նվազագույն քանակությամբ թունաքիմիկատներ են պարունակում	
<i>Սոխ</i>	<i>Քաղցր սիսեռ</i>
<i>Եգիպտացորեն</i>	<i>Մանգո</i>
<i>Արքայախնձոր</i>	<i>Սմբուկ</i>
<i>Ավոկադո</i>	<i>Սեխ</i>
<i>Ծնեբեկ</i>	<i>Կիվի</i>

Առավելագույն թունաքիմիկաներ պարունակող մթերքներ

Ըստ (EWG)-ի՝ առավելագույն քանակությամբ թունաքիմիկատներ կուտակողների ցուցակում առաջին տեղն է զբաղում խնձորը, որն առաջ է անցել ելակից և նեխուրից: Ուսումնասիրությունները ցույց են տվել, որ 93.6% փորձարկվող խնձորի մեջ հայտնաբերվել են պեստիցիդ և մասնավորապես ֆունգիցիդ: Այդ իսկ պատճառով էլ խնձորն ունի այդպիսի ախորժաբեր տեսք և վերջինիս պահպանման ժամկետը այդքան երկար է:

Առավելագույն քանակությամբ թունաքիմիկատներ են պարունակում

<i>Խնձոր</i>	<i>Նեկտարին</i>
<i>Նեխուր</i>	<i>Խաղող</i>
<i>Ելակ</i>	<i>Բուլղարական քաղցր պղպեղ</i>
<i>Դեղձ</i>	<i>Կարտոֆիլ</i>
<i>սպանախ</i>	<i>Հապալաս</i>

Այս հրատարակությունը (խմբագրությունը) ներկայացնում է <<Հայաստանի գյուղական համայնքներում ագրոկենսաբազմազանության պահպանության և օգտագործման միջոցով կենսապայմանների բարելավում>> ծրագրի արդյունքների մի մասը: Սույն Գլոբալ Էկոլոգիական Հիմնադրամի (ԳԷՀ) կողմից աջակցվող ծրագիրը համակարգվում է Բիովերսիթի Ինթերնաշնալի (IPGRI) կողմից ՄԱԿ-ի շրջակա միջավայրի ծրագրի իրականացման աջակցությամբ (UNEP):